

Beste Johan,

De mensen die jouw jubileum organiseren hebben aangegeven dat het interessant zou zijn als ik drie dingen opschreef: wat ik nu doe; of er een verband is met wat ik van jou heb geleerd; en wat me het meest is bijgebleven uit mijn tijd als promovendus bij jou. In plaats van deze vragen afzonderlijk te beantwoorden denk ik dat ik maar het best bij het begin kan beginnen.

Het begon allemaal heel lang geleden, in de zomer van 1983 meen ik. Jij was nog hoogleraar in Groningen toen je met Alice ter Meulen en anderen een workshop over Gegeneraliseerde Quantoren organiseerde, in Groningen; ik was student aan de UvA. Mijn docenten (Stokhof, Groenendijk, Veltman, Bartsch) wisten dat ik in dat onderwerp geïnteresseerd was, en suggereerden dat ik daar maar eens moest gaan luisteren. O ja, en dan kon ik meteen mooi een pakketje voor jou meenemen, een dikke bruine enveloppe waarvan ik me tot de huidige dag afvraag wat daarin zat. Ik belde met Alice, die het geloof ik niet zo'n goed idee vond dat een scholier als ik zich in wetenschappelijke zaken mengde. Uiteindelijk mocht ik toch komen; misschien heeft die enveloppe daar een rol bij gespeeld.

De workshop was voor mij een geweldig goede ervaring, en m'n interactie met jou erg stimulerend. Ik herinner me dat we samen gingen lunchen ergens in de Groningse binnenstad, waar we aan weerskanten van een berg aardbeien spraken over de "GQ tree of numbers", en wat er met die boom zou gebeuren als de getallen die erin hangen oneindig groot worden. Terugdenkend denk ik dat dit onze eerste supervisie-bijeenkomst was. Delen van de workshop gingen natuurlijk over mijn hoofd heen – ik herinner me bij voorbeeld een ingewikkeld verhaal van Ed Keenan – en toen jij op het laatst vroeg of ik ook nog iets te berde te brengen had was ik zo uitgeput dat ik alleen maar kon zeggen van niet. Misschien had Alice toch een beetje gelijk gehad.

Hierna volgde een periode waarvan ik me niet zoveel herinner, hoewel ik laatst nog wel een brief van je vond waarin je maar liefst 7 kantjes commentaar schreef als vervolg op ons gesprek. Ik studeerde af (op een ander onderwerp) en ondanks plannen om met jouw student Elias Thijsse samen een NWO-project over Gegeneraliseerde Quantoren aan te vragen volgde er voor mij een stap die gemakkelijk verkeerd had kunnen uitpakken: ik was bij het Amsterdam Colloquium Remko Scha en Jan Landsbergen tegengekomen, die bij Philips aan een soort van Montague Grammatica werkten. Ik stuurde een brief aan de directeur van het Philips Nat Lab, en kreeg (zoals jij het later uitdrukte: "nadat de man even een praatje met je gemaakt had") daar een baan aangeboden, op het Instituut voor Perceptie Onderzoek (IPO) om precies te zijn, in het voetspoor van Harry Bunt.

Het IPO bleek een interessante club, maar ook een omgeving die een jonge onderzoeker gemakkelijk van het Smalle Pad der wetenschap kan afleiden. Ik denk dat ik een beetje aan het zwalken was in die tijd. Degene die me terug leidde naar het Smalle Pad was jij! Ik denk dat de handigheid waarmee je dit aanpakte kenmerkend voor je is, dus laat ik opschrijven wat ik me herinner. Jij kwam op bezoek op het IPO. Dat was niet alledaags, want het IPO stond indertijd

meer voor psycho-fysisch onderzoek en toegepast onderzoek aan spraak en beeld-kwaliteit, dan voor logica. (Misschien had je bezoek al te maken met je latere rol als wetenschappelijk adviseur van het IPO.) Hoe dit ook zij, op zeker moment werd er op de deur van mijn werkkamer geklopt, en daar stond jij, in gezelschap van Herman Bouma, de directeur van het IPO. We maakten een praatje over het SPICOS project waaraan mijn collega John de Vet en ik destijds werkten, jij suggereerde hier en daar wat verbanden met onderzoek elders (je noemde het LILOG project) en zei toen ineens tegen mij, met een blik op Bouma: "Zou het misschien iets zijn als je bij mij promoveerde?" Ik hapte onmiddellijk. Ik weet niet of je deze kwestie vooraf besproken had met Bouma, maar hij maakte geen bezwaar en de zaak was in 3 seconden beklonken. – Om het belang van dit moment in te zien moet men zich realiseren dat het voor een werknemer van Philips absoluut niet vanzelf sprak dat je "in de baas z'n tijd" kon promoveren. De afspraak was daarom voor mij goud waard. Het heeft een poosje geduurd voordat de promotie af was, en de Philips-bazen zullen weleens hebben moeten zuchten, maar de heldere afspraak die jij die middag in 3 seconden geregeld had heeft nooit ter discussie gestaan voor zover ik weet.

Ik vermoed trouwens dat zij niet de enigen waren die af en toe zuchtten. Je hebt me later weleens verteld dat je je gedurende dat eerste jaar hebt afgevraagd "of er nog wat van kwam". Gelukkig ging ik allengs beseffen dat ik werkelijk Philips' toestemming had om tijd in m'n promotie-onderzoek te stoppen. Na ongeveer een jaar kwam dit werk eindelijk op gang, mede dankzij het stimulerende 1987 LSA Linguistic Institute in Stanford (met onder anderen Barbara Partee en Stuart Shieber als docenten), waar we regelmatig nuttige en aangename interacties hadden. Ik kan je in elk geval verzekeren dat ik zelf nooit heb hoeven zuchten, en dat is in belangrijke mate aan jou te danken. Ik denk dat je goed weet uit te stralen dat goed onderzoek doen iets heel aangenaams is, een voorrecht misschien nog meer dan een plicht.

Het Smalle Pad waarop je mij zo kundig teruggevoerd had bleek uiteindelijk weer terug te voeren naar "het academische reservaat" (zoals jij de universiteit tegen me genoemd had toen ik voor Philips ging werken en daarmee het reservaat verliet). Via onder meer een postdoc-positie in Stanford – met alweer jou op de achtergrond aanwezig, en niet alleen op het geïmproviseerde voetbalveldje – en banen aan de Universiteit van Brighton ben ik nu als hoogleraar Informatica aan de Universiteit van Aberdeen terecht gekomen, waar ik vooral aan taalgeneratie ("Natural Language Generation") werk.

De organisatoren vragen: heeft dit werk nog steeds iets te maken met de dingen die ik van je heb geleerd? -- Ik denk het wel. Laat ik een voorbeeld geven.

Taalgeneratie kan op verschillende manieren bedreven worden. De meeste van mijn collega's zijn eigenlijk taal-ingenieurs: mensen die -- nu met opmerkelijk succes, zie het werk van de spin-off Arria NLG -- software bouwen die data (bv. de getallen geproduceerd door een computer-weerbericht, of door een medisch apparaat dat van alles meet) omzet in tekst. Hoewel ik daarbij af en toe een beetje help ben ik primair iemand die computer-programmas gebruikt als een middel om inzicht te krijgen in taal, denken, en communicatie. De laatste tijd

denk ik daarbij weer vaak terug aan jouw werk aan Gegeneraliseerde Quantoren (hierboven vermeld) en aan het door jou geformuleerde onderzoeksprogramma dat logica gebruikt om een scherper beeld te krijgen van menselijk functioneren. (Bij voorbeeld, welke van alle logisch mogelijke quantoren zijn het die in een Engelse *noun phrase* uitdrukbaar zijn?) Op soortgelijke manier gebruik ik computationele, en soms Descriptie-Logische, modellen om een scherper beeld te krijgen van de manieren waarop menselijke sprekers refereren naar objecten in hun omgeving. Het zou je vast plezier doen te zien hoe concreet het verband hier en daar is.

Johan, ik wil je graag bedanken voor de stimulerende manier waarop je me in de wetenschap hebt ingevoerd, voor het feit dat je me later handig terug hebt geleid naar het Smalle Pad, en voor de manier waarop je nog steeds altijd beschikbaar bent voor nuttig en sympathiek commentaar.

Ik hoop dat dit nog lang zo zal blijven!

Kees van Deemter,
Aberdeen